

KIS SZEGEDI MŰVÉSZETTÖRTÉNET

XVII.

Nyilasy és Károlyi mellett Dinnyés Ferencet (1886—1958) számíthatjuk az elhunyt legjelentékenyebb szegedi festők közé. Dús koloritú alkotásai általában a régi Szegedet tükrözik. Képei nemcsak a szegényes, elmaradott vidéki környezetet leplezik le, de nagy erővel zeng ki belőlük a művésznek Tisza-parti városunk iránti hűséges vonzalma is.

Dinnyés Ferenc: Kucsmás paraszt

Dinnyés a század végén bár Budapest egyik bérkaszárnijában látja meg a napvilágot, mégis Szeged rejtett szépségeit nálánál jobban alig ismerik. Juhász Gyula írja róla, hogy „...szegedi tájak ihletik Dinnyést, szegedi kolorit csillog a képein, amely a téli és a nyári napsütést és a novemberi borút, egyaránt reális erővel és

igazsággal rögzíti meg." Festőve való képzését az Iparművészeti Főiskolán kezdi. A fiatal művészjelöltnek az anyagi nehézségekkel küzdő szülők nem tudnak gondtalan tanulást biztosítani, ezért szabad idejében mint plakáttervezőnek kell megkeresnie kenyerét egy fővárosi cégnél. Ezen a területen történő működése nyomot hagy későbbi munkásságában is. Olykor-olykor visszatérő érdeklődéssel fordul e sok ötletet kívánó műfajhoz. Hat évig tartó tanulmányai során beiratkozik a Képzőművészeti Főiskola esti tanfolyamára. Itt Ferenczy Károly oltotta belé a plein air-ben jelentkező fény- és színproblémák iránti érzékenységet és a bensőséges szemléletből fakadó lírai tájbrázolás módszerét. A Ferenczy által közvetített nagybányai eredmények átvétele, Dinnyés művészi kibontakozásának alapjává váltak és a Tisza-táj karakterét megragadó festészete ebben gyökerezik.

Dinnyés Ferenc: Paprikahasító lány

A főiskolai évek után pár hónapot Párizsban tölt, majd 1910-ben Szegedre kerül. Az első világháborúban súlyosan megsebesül és rokkantán szerel le. Művészpályáján nagy akaraterővel mégis tovább halad. Első helyi bemutatkozása a Tanácsköztársaság alatt rendezett kiállításon történt. Ezt követően majdnem minden évben dús természettel lép a szegedi közönség elé. Képeinek kedvelt témái: a mély fekvésű Alsóváros napsugaras homlokú parasztházai, a nádasoktól övezett Rókusi-tó és a csatornázatlan Móraváros munkástanyái — sokszor kerültek váznaíra.

Alkotásait Szegeden kívül a fővárosban is bemutatja, ahol 1924-től ismételtén részt vesz a Nemzeti Szalon csoportkiállításain. Sőt képei külföldre is eljutnak, a bécsi Secessionban és Prágában sikerrel szerepel helyi vonatkozású festményeivel. Oeuvre-je az idők során új témákkal gazdagodik, azzal, hogy többször ellátogat Erdélyben élő rokonaihoz, és itt a régi székely házak, kapuk, falvak és a fonó nők lesznek ábrázolásainak tárgyai. Városrészeitelen kívül szeretettel jelenít meg egy-egy öreg munkást vagy földművest. A szegedi paprikahasító lányokat, asszonyokat gyakran megfesti, amint e helyi jellegű népi foglaltságukat űzik.

Azok a kommunista perek, melyek a Tanácsköztársaság bukása után helyet kaptak

Dinnyés Ferenc: Tápei kompikötő

az újságok hasábjain, a hazai fasizmus előretörésével megsűrűsödtek. E perek legtöbbször torzított formában nagyította fel a valóságos tényeket, melyeknek sokan estek áldozatul. Így többek között a kítőné mechanikai érzellemmel rendelkező Dinnyés Ferenc is, akit a harmincas évek elején azzal vádoltak, hogy egy találmányát a Szovjetuniónak akarja eladni. Miután kiderült, hogy találmánya már szabadalmazott volt, tehát nem hadititok, azért tartották további vád alatt, mert egyik ismerőse államfelforgató terveiről nem tett kötelezőszerű jelentést a hatóságoknak. Úgytét, a Füssy-féle kommunista szervezkedési per keretében tárgyalták, és fogházra ítélték.

A harmincas évek művésznomora Dinnyésé is befelé fordítja és magárahagyottságában gazdag fantáziából születő romantikus tájak, allegorikus kompozíciók és finom, tört színekre épülő formakonstrukciók foglalkoztatják. A felszabadulás után a kommunista hitű festő az élvonalbeli művészek között van, akik társadalomalakító erőt, eszméiséget visznek alkotásaikba. Ettől kezdve a megújulás útjára lépő szegedi képzőművészet mielőbbi kibontakozása érdekében nemcsak esetjeivel, de több cikket írva, tollal is küzd. 1958-ban bekövetkezett halála zűzidék évfordulójának tiszteletére Szeged Város Tanácsa a Magyar Nemzeti Galériával és a Móra Ferenc Múzeummal karöltve ez év őszén Szegeden és Budapesten bemutatandó nagy emlékkiállítását rendez.

SZ. Z.

Dinnyés Ferenc: Régi szegedi utcarészlet